

แบบคัดกรองโรคซึมเศร้า

นำเสนอโดย

นางสาวจิรภา ภูสาหัส

เครื่องมือคัดกรองโรคซึมเศร้าที่มีใช้ในประเทศไทย

- ▶ อาการซึมเศร้าเป็นสภาวะทางคลินิกที่มีการแสดงออกหลายอย่าง เช่น การหมดความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ความรู้สึกเศร้า เหนงา และการคิดฆ่าตัวตาย เฉยเมย เชื่องช้า การมีปัญหาการนอนหลับ การขาดสมาธิ การมีคุณค่าในตนเองต่ำลง และการพึ่งพาผู้อื่น เป็นต้น (Beeber, 1996)
- ▶ อาการมีหลายหมวดหมู่ย่อยและหลายมิติ เช่น มิติทางความคิด ได้แก่ การคิดลบต่อตนเอง สิ่งรอบตัวและอนาคต มิติทางอารมณ์ ได้แก่ความรู้สึกหดหู่ท้อแท้ และมิติทางกายภาพ ได้แก่ การหมดเรี่ยวแรงและอาการทางกายต่างๆ ไม่อยากทานอาหาร น้ำหนักลด และนอนไม่หลับ
- ▶ การประเมินโรคซึมเศร้านั้นมีเครื่องมือให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย ในการเลือกใช้เครื่องมือนั้นควรคำนึงถึงเป้าหมายในการประเมิน กลุ่มประชากรที่ใช้ประเมิน ผู้ใช้แบบประเมิน และคุณสมบัติของแบบประเมิน

การเลือกใช้เครื่องมือเพื่อประเมินอาการ

- ▶ เป้าหมายในการประเมิน : เพื่อคัดกรองผู้ที่มีอาการซึมเศร้า หรือเพื่อค้นหาผู้ป่วยรายใหม่
- ▶ กลุ่มประชากรที่ใช้ประเมิน : ต้องคำนึงถึงความแตกต่างทั้งวัยวัฒนธรรม และเชื้อชาติ คนทางตะวันตกมักรับรู้อาการซึมเศร้าด้วยสาเหตุทางจิตใจ แต่คนทางซีกตะวันออกรับรู้อาการซึมเศร้าได้ด้วยสาเหตุทางจิตใจ
- ▶ ผู้ใช้แบบประเมิน : แบบวัดที่เป็น Self-rating เป็นแบบรายงานตนเอง ในผู้ที่อ่านออกเขียนได้และมีอาการไม่รุนแรงมากนัก และแบบวัดที่เป็น Clinician rating โดยให้เจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพเป็นผู้ประเมิน
- ▶ คุณสมบัติของแบบประเมิน
  - ▶ ความแม่นยำของแบบประเมินที่สามารถระบุจริงได้ว่าป่วย (true positive) หรือไม่ป่วย (true negative) โดยค่าที่วัดสิ่งเหล่านี้เรียกว่า “ค่าความไว (Sensitivity) และค่าความจำเพาะ (Specificity)”

เครื่องมือคัดกรองโรคซึมเศร้าที่มีใช้ในประเทศไทย

- ▶ เป็นแบบสอบถามฉบับภาษาไทย ที่พิจารณาตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคและเป็นที่ยอมรับ สามารถใช้ได้ในระยะเวลาที่จำกัด
- ▶ แบบคัดกรองซึมเศร้าที่ใช้ในวัยผู้ใหญ่ : ตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป
- ▶ แบบคัดกรองซึมเศร้าที่ใช้ในเด็ก

เครื่องมือคัดกรองโรคซึมเศร้า ในวัยผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

- ▶ The Nine Patient Health Questionnaire Screening (PHQ-9)
- ▶ 2Q, 9Q, 8Q
- ▶ Depression Subscale of hospital Anxiety and Depression Scale (HADS-D)
- ▶ Health-Related Self-Reported (HRSR-scale)
- ▶ Khon Kaen University Depression Inventory (KKU-DI)
- ▶ Beck Depression Inventory

เครื่องมือคัดกรองโรคซึมเศร้า ในวัยเด็ก-วัยรุ่น

- ▶ The Center for Epidemiology Studies Depression Scale (CES-D) อายุตั้งแต่ 15-18 ปี
- ▶ Children's Depression Inventory (CDI) อายุตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q)

คำถาม	มี	ไม่มี
1. ใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา รวมวันนี้ ท่านรู้สึก หดหู่ เศร้า หรือท้อแท้สิ้นหวัง หรือไม่		
2. ใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา รวมวันนี้ ท่านรู้สึกเบื่อ ทำอะไรไม่เพลิดเพลิน หรือไม่		

การแปลผล

- ถ้าคำตอบ **ไม่มี** ทั้ง 2 คำถาม ถือว่า ปกติ ไม่เป็นโรคซึมเศร้า
- ถ้าคำตอบ **มี** ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้ง 2 ข้อ (มีอาการใดๆ ในคำถามที่ 1 และ 2) หมายถึง “เป็นผู้มีความเสี่ยง” หรือ “มีแนวโน้มที่จะเป็นโรคซึมเศร้า” ให้ประเมินต่อด้วยแบบประเมิน โรคซึมเศร้า 9Q

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม (9Q)

ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา รวมถึงวันนี้ ท่านมีอาการเหล่านี้ บ่อยแค่ไหน	ไม่มี เลย	เป็นบางวัน 1-7 วัน	เป็นบ่อย >7 วัน	เป็นทุก วัน
1. เบื่อ ไม่สนใจอยากทำอะไร	0	1	2	3
2. ไม่สบายใจ ซึมเศร้า ท้อแท้	0	1	2	3
3. หลับยาก หรือหลับๆตื่นๆ หรือหลับมากไป	0	1	2	3
4. เหนื่อยง่าย หรือไม่ค่อยมีแรง	0	1	2	3
5. เบื่ออาหารหรือกินมากเกินไป	0	1	2	3
6. รู้สึกไม่ดีกับตัวเอง คิดว่าตัวเองล้มเหลวหรือเป็นคนทำให้ตัวเองหรือครอบครัวผิดหวัง	0	1	2	3
7. สมาธิไม่ดี เวลาทำอะไร เช่น ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรือทำงานที่ต้องใช้ความตั้งใจ	0	1	2	3
8. พุดซ้ำ ทำอะไรซ้ำลง จนคนอื่นสังเกตเห็นได้ หรือกระสับกระส่ายไม่สามารถอยู่นิ่งได้เหมือน ที่เคยเป็น	0	1	2	3
9. คิดทำร้ายตนเองหรือคิดว่าถ้าตายๆไปเสียคงจะดี	0	1	2	3
คะแนนรวมทั้งหมด				

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม (ต่อ)

คะแนนรวม	การแปลผล
<7	ไม่มีอาการของโรคซึมเศร้าหรือมีอาการของโรคซึมเศร้าระดับน้อยมาก
7 - 12	มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับน้อย
13 - 18	มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับปานกลาง
≥ 19	มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับรุนแรง

คะแนน $9Q \geq 7$ ให้ประเมินแนวโน้มนการฆ่าตัวตาย ด้วย 8Q

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 8 คำถาม (8Q)

ลำดับ คำถาม	ระยะเวลา	คำถาม	ไม่มี	มี
1.		คิดอยากฆ่าตัวตาย หรือคิดว่าตายไปจะดีกว่า	0	1
2.		อยากทำร้ายตัวเอง หรือทำให้ตัวเองบาดเจ็บ	0	2
3.	ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา รวมถึงวันนี้	คิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย	0	6
		(ถ้าตอบว่าคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายให้ถามต่อ) .... ท่านสามารถควบคุมความอยากฆ่าตัว ตายที่ท่านคิดอยู่นั้นได้หรือไม่ หรือบอกได้ไหมว่าคงจะไม่ทำตามความคิดนั้นในขณะนี้	ได้ 0	ไม่ได้ 8
4.		มีแผนการที่จะฆ่าตัวตาย	0	8
5.		ได้เตรียมการที่จะทำร้ายตนเองหรือเตรียมการจะฆ่าตัวตายโดยตั้งใจจะให้ตายจริงๆ	0	9
6.		ได้ทำให้ตนเองบาดเจ็บแต่ไม่ตั้งใจที่จะทำให้เสียชีวิต	0	4
7.		ได้พยายามฆ่าตัวตายโดยคาดหวัง/ตั้งใจที่จะให้ตาย	0	10
8.	ตลอดชีวิตที่ ผ่านมา	ท่านเคยพยายามฆ่าตัวตาย	0	4
		คะแนนรวมทั้งหมด		

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 8 คำถาม (ต่อ)

คะแนนรวม	การแปลผล
0	ไม่มีแนวโน้มฆ่าตัวตายในปัจจุบัน
1-8	มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ระดับน้อย
9-16	มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ระดับกลาง
≥ 17	มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ระดับรุนแรง

ถ้าคะแนน 8Q ≥ 17 ส่งต่อโรงพยาบาลมีจิตแพทย์ด่วน

เชิญซักถามข้อสงสัยค่ะ